

MED PRETEKLOSTJO IN SEDANJOSTJO

Dr. Anton Polšak

Zavod RS za šolstvo
anton.polsak@zrss.si

Zgodovina je učiteljica življenja (*Historia magistra vitae est!*), pravi latinski pregovor. Ja, zgodovina nas marsikaj nauči, zato bi bilo dobro, da narejenih napak ne delamo več, da upoštevamo tisto, kar smo se naučili. Tisti, ki se ne spominjajo preteklosti, so obsojeni, da jo še enkrat doživijo! je zapisal George Santayana. Podobno je pravil Seneka: *Errare humanum est.*

Perseverare diabolicum. – »Motiti se je človeško. Ponoviti napako je vražje.« Mogoče zapisano velja bolj za zgodovino, ampak tudi geografija ne more brez zgodovine. Vsi geografski procesi se dogajajo v prostoru in času. Kako lepo pravi še en latinski pregovor: *Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo.*

– »Kaplja vrta skalo, ne s silo, temveč z vztrajnim padanjem.« Tako geografija obravnava sedanje stanje tudi z očmi preteklosti. Ni je stvari, ki ne bi imela korenine v preteklosti. Zato pomeni spoznati preteklost, spoznati sedanost. Bi pa za geografijo veljala tudi misel, da je treba včasih pogledati nazaj, da (lahko) vidiš naprej, kar je lahko mišljeno časovno ali pa tudi prostorsko. Namreč, v geografiji je včasih treba videti kaj več kot korak pred sabo, da veš, kje si oz. kam si prišel. Prav tako je pomembno videti tudi preko meja

svojega obzorja. Videti preko meja svojega strokovnega področja, preko meja svojega delovanja, preko meja svoje občine, države ... Videti, kaj se dogaja v soseščini, po svetu ... In videti na lastne oči ali po pregovoru: Bolje enkrat videti kot desetkrat slišati. Zato je na mestu, da še enkrat poudarimo, da morajo imeti geografi na široko odprte oči za opazovanje in kritičen odnos tako do preteklosti kot sedanosti. In zdi se, da se tudi tu poznajo nekatere družbene spremembe, saj je tudi med geografi vse manj argumentirane razprave, a dobro je, da razprava vsaj je. Ko te ne bo več, ne bo več geografije.

Zakaj tak uvodnik? Tudi v tej številki so prispevki, ki posegajo v preteklost in obravnavajo sedanost. Pa tudi raznoliki so: teoretični in praktični. Razen novic, ki jih tokrat v posebni rubriki ni, so tu vse rubrike. A pojdimo po vrsti.

Anton Polšak piše o zemljiški razdelitvi na primeru osmih katastrskih občin na Kozjanskem. Čeprav tega avtor ne omenja, tematiko lahko vključimo tudi v pouk geografije, zlasti v terensko delo. Zemljiška razdelitev je namreč tudi na zunaj vidni pokrajinski element njegove rabe in organizacije. V prispevku je tudi prvič objavljen zemljevid zemljišč, s katerimi je konec fevdalnega obdobja (1825) gospodarilo planinsko gospodstvo. Naj kot zanimivost navedemo, da je avtor zavestno objavil tudi še reprodukcije izbranih klasično izdelanih fotografij iz leta 2003, ki so bile sicer manj podrobne, a barvno bogatejše kot današnje digitalne.

Matej Ogrin, Mojca Ilc Klun in Tatjana Resnik Planinc pišejo o pomenu t. i. alpske šole, torej o vzgoji in izobraževanju o gorah in z gorami tako

v osnovni kot srednji šoli, pri čemer v ospredje postavljajo model Alpske šole, zasnovan v okviru projekta YOUrALPS. Nedvomno smo Slovenci močno povezani z gorami, zato je lahko takšen tudi pouk.

Petra Dovč in Barbara Lampič sta združili moči v praktičnem prispevku o degradiranih območjih v lokalnem okolju ter raziskovanju sprememb v prostoru – vse skupaj kot projektno delo dijakov Srednje šole Domžale. Pri tem se dijaki seznanjajo z različnimi metodami raziskovalnega dela, spoznavajo prostorske procese v svoji občini, posebej pa raziskujejo posledice netrajnostnega prostorskega razvoja in tudi sami iščejo rešitve za ponovno oživitev funkcionalno razvrednotenega prostora, kot je zapisano v članku.

Peter Grbec prikazuje izkušnje s praktičnim določevanjem navidezne višine sonca na nebu in pri tem poudarja pomen nazornosti pri neposrednem opazovanju. Gotovo je delo ob opisanih postopkih in pripomočkih učencem oz. dijakom bližje in bolj razumljivo.

V rubriko Zanimivosti je avtor teh vrstic zapisal nekaj poudarkov o slapu Rinka, o katerem se zdi, da vse vemo, a verjetno ni tako. Sledi še pedagoški oreh o formativnem preverjanju, kjer je prvič na bolj pregleden in, upamo, tudi čim bolj razumljiv način zapisano, kaj to je in kako lahko posamezne korake vključujemo v pouk.

Želim prijetno branje,

*Urednik
Anton Polšak*